

POLJA

ČASOPIS ZA KULTURU, UMETNOST I DRUŠTVENA PITANJA

NOVI SAD - GODINA XXVI - CENA 20 DIN.

decembar '80. broj 262

tematski blok:
aspekti samoupravljanja
1-13. strana

Zrnje za baladu

branimir bošnjak

*Mi smo dva sjemena što plove u sluzi
među drugim sjemenjem sjedinjeni vlagom
koja nas hrani. Kroz tamu vidimo
razgrnute velove
svojih tijela. Ona se ne završavaju kožom,
dlakom,
toplinom koju širimo znojenjem: prelaze
jedna u drugo
iz anđela u guštera iz guštera u zgaženi
bosiljak
mirišu zvjezdanim znojem kaplje
osvjetljavajući
vlažnu noć dvostruke samoće. Sami!
Kako je jednostavno to savezništvo,
kako hrani
suhoću u kojoj smo stoljećima ginuli
stegnuti u oklopima tajnih tijela. Izadi
ravno
u noć gdje se dodiruju mokri pločnici:
tu si
već u srcu neistrošenog života.
Naslanjaš glavu
na hladno staklo, govoriš usnama no tu
sam
da bih slušao SVE. Tako se otpočinje
nešto
vjerovatno neznatno, neki život ili
čitanje novina
ili večera s kruhom i rakovima ili bilo što.
Čovjek i ti žena i ti množina i svijet koji
razlaže svoju samodovoljnost. Zajednička
glad.
je neutaživa. Evo: ona se troši
poput automobilskih guma, a ne
pronalazi cilj*

Politički pluralizam i pluralizam samo- upravnih interesa

milan matić

Stupajući na istorijsku scenu, svaka vladajuća klasa kao nosilac naprednijeg načina proizvodnje donosi svoju i specifičnu strukturu osnovnih interesa, koju prati vladajuća ideologija, sistematizovani pogled na svet vladajuće klase. Anatomija materijalnih interesa, po Marks-u, ključ je ne samo za razumevanje realne društvene pozicije i uloge društvenih klasa, već i osnova za razumevanje granica njihove progresivne društvene uloge i dalje istorijske perspektive.

U okvirima takvog pristupa, Marks je dominantnu strukturu interesa u kapitalizmu, u svetu privatne svojine koja je univerzalna osnova i neumitna mera svih ostalih interesa i pogleda (od ekonomije do etike i estetike), povezao s takvim društvenim odnosima u kojima »između čoveka i čoveka nema nikakve druge veze izuzev golog interesa«, u kojima se sve rastvara u ledenoj vodi sebičnog interesa. Buržoaski politički sistem i država ovde nisu samo prosto oblik regulisanja difuznog i protivrečnog društvenog saobraćaja, već i glavni spoljašni oblik u kojem se neprekidno odvija proces klasne redukcije različitih interesa, u skladu s dominantnim vrednostima i priznatim pravilima društvene i političke »igre«. Političke institucije i načela su sublimacija postojećih interesne anatomije društva, izraz potrebe za njenim održavanjem i reprodukcijom, pri čemu su takozvani politički principi (»opšte pravo glasa«, »lična sloboda« itd.) javljaju kao zatumljeni i »izokrenuti oblici«, u okviru kojih se vode realne interesne borbe društvenih klasa. Politika je u tim uslovima opšta, posredujuća i vrednosno (klasno) određena forma, u razmeni protivrečnih socijalnih interesa, čiji je rezultat izbor i priznanje klasnih, odnosno »legitimnih interesa« u političkim odlukama i drugim aktima opštevažeg karaktera.

Sistematizovani princip političke organizacije buržoaskog društva, koji je istovremeno i osnovni kanal za medijaciju između razdrobljene i antinomične interesne strukture građanskog društva i centra njihove definitivne političke sinteze, je princip »političkog pluralizma«. Ma koliko veličan ne samo kao dokazni instrument, već i simbol demokratije i demokratskih opcija (Veber: »Sloboda je mogućnost izbora«), politički pluralizam je tokom istorijskog razvoja sve više postajao probni teren za izbor najpogodnijih programskih i drugih alternativa za vladajuću klasu, dok je za radnu i društvenu većinu taj pluralizam u suštini ostao potvrda formalnog učešća u »iluzornoj zajednici, građanskoj političkoj državi«, a realno mehanizam za pretvaranje formule i neautentične volje većine u faktičku vlast manjine.

Klasični politički pluralizam u savremenom buržoaskom društvu, kao mehanizam unutarklasnih alternativa, kompromisa i opštepitičke kontrole održavanja postojećih odnosa, postao je za radnu većinu ne samo transparentan, već sa zaoštavanjem krize i protivrečnosti u tom društvu dobrim delom i kompromitovan. Realno potiskivanje socijalnog pluralizma iz političkog prostora (uz istovremeno održavanje političkog pluralizma kao »prividne igre«) vidljivo je iz procesa nastajanja novih uslova tzv. masovnog društva, u kojima se težište političke kontrole prenosi na teren socijalizacije i akvizicije, koju prati dalje odvajanje masa od uticaja na centre političkog dirigovanja. Politička struktura se zatumljuje i urasta u društvenu strukturu, dok se političko otuđenje javlja kao jedna od dimenzija čovekove socijalne, kulturne i egzistencijalne situacije.

Nije slučajno da u uslovima masovnog društva i sveprisutne manipulacije, otpor ka promenama i smelim radikalnim alternativama ponekad dolazi do izražaja u grčevitoj fiksaciji za politički pluralizam, koji, ma koliko iluzoran, bar održava tragove demokratskih tradicija i očekivanja »kao mogućnosti bilo kakvog izbora«. Tu zavisnost od demokratskih tradicija, s druge strane, podržala su i jednostrana ili negativna iskustva pojedinih faza razvoja u socijalističkim zemljama, u kojima je održavanje državno-svojniskog monopola i monolitne strukture hi-

Baktai * Bibič * Denegri * Drašković * Grlić * Jesih * Dušan Matić * Matvejević
* Miloš * Prokopijević * Radojković * Ređep * Risojević * Štambuk * Tili